

SURADNJA, KOMUNIKACIJSKI KANALI, STARI I NOVI MEDIJI

Željka Petrović Osmak

Danijela Pandža

Uvod

U ovom prilogu promatramo Hrvatsko etnološko društvo (HED) kroz njegovu medijatorsku ulogu. Uporište i poticaj za ovakvu temu pronašle smo u Statutu HED-a iz 1997. godine, u točki koja je direktno zadovoljila naš istraživački interes opisivši jedan od glavnih zadataka Društva:

"... predstavljati članove Društva i štititi njihove interese, uspostavljati i održavati veze s etnološkim i drugim društvima, udrugama i ustanovama u zemlji i inozemstvu, dodjeljivati priznanja i nagrade za posebne zasluge u radu Društva te povezati članove u čvrstu i aktivnu organizaciju koja kroz godišnje aktivnosti i sastajanja te izdavaštvo razvija komunikaciju, solidarnost i protok informacija među članovima."¹

Naš je zadatak bio da istražimo na koje je sve načine članstvo nastojalo razvijati sustav međusobne komunikacije i solidarnosti od samih začetaka Društva do danas, razvijajući pritom čvrsto i aktivno udruženje. Medijatorsku ulogu koju Društvo ima i koju nastojimo sagledati u ovom tekstu promatramo kroz nekoliko poglavlja u kojima govorimo o: brizi za zapošljavanje etnologa u struci kao vrsti međusobne profesionalne solidarnosti; prostorima komunikacije unutar Društva (kao što su sastanci Etnološkog kluba ili godišnji skupovi) namijenjenima zadovoljavanju potrebe pojedinaca za komunikacijom i živom raspravom te međusobnom druženju članica i članova (koji rade u različitim granama etnološke struke i istovremeno su pripadnici različitih generacija); zatim o komunikacijskim kanalima za širenje informacija koje bi bile dostupne

¹ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 4, Statut Hrvatskog etnološkog društva, članak 8., 19. 12. 1997.

što većem broju članova (kao što su primjerice *Bilten* ili elektronička pošta); o dodjeli nagrada kao simboličkom sustavu podupiranja stavova i ideja te vrednovanju kolegica i kolega.

Potreba za udruživanjem prirodna je potreba svakog pojedinca koja se javlja kako u privatnoj, tako i u poslovnoj sferi života, a pojedincima daje osjećaj sigurnosti jer tako na svojem životnom i poslovnom putu više nisu "sami". Na koji je način Društvo odigralo svoju zadaću u tom smislu nastojat ćemo izložiti u ovome tekstu.

Briga o zapošljavanju

Od samog osnutka Društvo se bavilo pitanjem zapošljavanja etnologa u struci, pa tako u članku J. Milićevića o dvadeset godina rada Etnološkog društva u Hrvatskoj pronalazimo podatak kako je Ogranak EDJ-a za SR Hrvatsku već 1960. godine (dakle samo godinu dana nakon osnutka) počeo voditi brigu o zapošljavanju etnologa tako da je bila napravljena kartoteka nezaposlenih osoba uz popis ustanova sa slobodnim radnim mjestima (Milićević, 1979:99)². Zapošljavanje etnologa u odgovarajućim ustanovama, što je Društvo poticalo, imalo je dvojak cilj: s jedne strane, osiguravalo je kolegama u potrazi za poslom u struci mrežu kontakata i podatke o tome gdje postoji potreba za školovanim etnolozima, s druge je strane istodobno pridonosilo pozitivnoj percepciji naše discipline u takvim ustanovama, ukazivanjem na specifična etnološka znanja i vještine potrebne da bi se prikladno vodila etnografska zbirka, prikupljala građa o tradicijskom načinu življenja i slično. U *Okružnici* (internom glasilu Društva) iz 1960. godine nalazi se sljedeći podatak iz kojeg iščitavamo brigu za popunjavanjem radnog mjesta osobom iz struke: "(...) da je mjesto jednog stručnjaka-etnologa u Narodnom muzeju na Rijeci velika i hitna potreba, pa se nadamo, da će Narodni odbor kotara o toj potrebi voditi računa, kad se budu popunjavala ili proširivala sadašnja mjesta stručnog osoblja u muzeju".³

² U daljnjem tekstu autor navodi kako se "posebno (...) nastoji da u riječkom muzeju počne raditi etnolog, to više što je to područje zbog dugogodišnje okupacije potpuno neistraženo" (Milićević 1979:99).

³ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 1, EDJ, Ogranak za NRH, predsjednik Branimir Bratanić, Narodnom odboru kotara Rijeka, Savjetu za prosvjetu i kulturu, 26. 9. 1960.

Prema dvogodišnjem izvještaju o radu Ogranka EDJ-a za SR Hrvatsku iz 1963. godine problemom nedostatka stručnog kadra bavila se Republička komisija za etnografsko-muzejska pitanja koja na jednom od svojih sastanaka postavlja pitanje: "Postoji li etnolog u muzejima u kojima postoji etnografska građa?"⁴, nakon čega se pokreće pitanje popisivanja etnografskih zbirki po školama diljem Hrvatske, kao i pitanje zapošljavanja etnologa koji bi te predmete popisivali obnašajući pritom posao kustosa dotičnih etnografskih zbirki: "Ogranak za SR Hrvatsku preporuča traženje, da se na postojećim zavodima za zaštitu, kao i na zavodima koji će se ubuduće osnivati, osigura mjesto konzervatora etnologa."⁵

Komisija za etnografsko-muzejska pitanja 1963. godine bila je preimenovana u Komisiju za muzejska i konzervatorska pitanja. 1970. godine – u sastavu Katica Benc Bošković, Marženka Gamulin, Beata Gotthardi-Pavlovsky, Ilda Vidović, Vesna Čulinović-Konstantinović i Josip Milićević – započinje s akcijom evidentiranja onih muzeja koji posjeduju etnografsku građu (bez obzira imaju li ili nemaju zaposlenog etnologa), a tri je godine nakon toga, 1973., bila provedena anketa sa zadatkom propitivanja stručnosti osobe koja se brine o određenoj etnografskoj građi, ali i namjerâ samih institucija vezanih uz zapošljavanje etnologa. Rezultati ankete su pokazali kako je u muzejima s etnografskom građom bio zaposlen vrlo malen broj etnologa kustosa. Tijekom razgovora o radu Komisije naša sugovornica, ujedno i članica Komisije, Vesna Čulinović-Konstantinović pročitala je neke od njezinih glavnih zadataka:

"Ona je imala zadatak da razmatra aktualne probleme etnologije u muzejima i konzervatorskoj djelatnosti, da inicira i koordinira akcije u okviru ogranka Hrvatskog etnološkog društva i da daje mišljenje i potkrepljuje akcije stručnih ustanova jer su nas često pitali za stručno mišljenje. I da savjetodavno koordinira iste međunarodne akcije jer smo nastojali u pojedinim regijama barem po dvoje-troje etnologa okupiti da se brinu za stanje struke, i da prijedlozima inicira stručne djelatnosti i zapošljavanje etnologa".⁶

⁴ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 1, Izvještaj o radu Ogranka EDJ-a za SR Hrvatsku za razdoblje od srpnja 1961. do srpnja 1963. godine.

⁵ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 1, EDJ, Ogranak za SRH, predsjednica Zdenka Lechner, Republičkom sekretarijatu za kulturu, 7. 6. 1964.

⁶ Iz transkripta intervjua s Vesnom Čulinović-Konstantinović, kazivačica čita iz vlastitih bilježaka; intervju vodila Željka Jelavić, 2008.; Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 5.

Zorica Vitez o zadacima Društva:

Kakva bi to bila struka koja nema svoju stručnu udrugu? Stručna udruga treba promicati struku, širiti njezin utjecaj u društvu, ali i brinuti se o profesionalnoj zaštiti svojih članova i posebice o zapošljavanju mladih.

Vesna Čulinović-Konstantinović o izradi knjižice Upute za čuvanje etnografske građe:

U 70-im smo napravili anketu i poslali je svim mjesnim zajednicama, svim malima muzejima, mješovitim gradskim muzejima i molili smo informacije o tome tko vodi etno-zbirku, imaju li uopće etno-zbirke, koliko je predmeta pohranjeno, u kakvom su stanju? Jer te male etnografske zbirke nisu imale mogućnosti platiti obnovu niti restauraciju predmeta. Ta je komisija Hrvatskoga etnološkog društva radila sve do 1981. godine. Ja sam bila izabrana za predsjednicu. Međutim, 1981. godine na kongresu Saveza etnoloških

S rezultatima provedene ankete Komisija se 1976. godine obratila Muzejskom savjetu SR Hrvatske sa željom da se raspravi problem nedostatnog broja etnologa u muzejima s etnografskom građom⁷ te problem njezina otkupa⁸. Na sljedećoj sjednici Muzejskog savjeta SR Hrvatske održanoj 14. travnja 1977. godine ponovno se raspravljalo o nedovoljnom broju zaposlenih etnologa te je donesena konkretnija odluka, vezana uz navedenu problematiku, da će "... poslati okružnicu od strane Muzejskog savjeta općinskim skupštinama, SIZ-ovima za kulturu i muzejima, koji nemaju etnologa, radi upošljavanja etnoloških stručnjaka ... ili, ako ne, da etnološki materijal dadu na obradu stručnjaku etnologu" (Milićević 1979:113).

Po uzoru na HED-ovu Komisiju, SEDJ je 23. prosinca 1977. godine oformio Komisiju za kadrovsku politiku i stručni rad. Komisija se sastojala od šest članova, po jedan član iz svakog republičkog društva: Ljiljana Čertić iz Beograda, Vesna Čulinović-Konstantinović iz Zagreba (predsjednica), Miloš Konstantinov iz Skopja, Duša Krnel-Umek iz Ljubljane, Jakov Mrvaljević iz Cetinja i Miroslav Niškanović iz Sarajeva. U vremenskom razdoblju od 1977. do 1982. godine održali su sedam sastanaka. Cilj je bio uključiti etnologa kao stručnjaka "u akcije od općeg društvenog i kulturno-prosvjetnog sadržaja"⁹, pri čemu su neki od najvažnijih zadataka Komisije bili evidentiranje svih zaposlenih etnologa na području Jugoslavije i evidentiranje stvarnih potreba za stručnim kadrom u ustanovama s etnografskom građom koje nemaju zaposlenih etnologa. U tu je svrhu Komisija provela anketu koja je (kao i ona prethodna koju je provela Komisija za muzejska i konzervatorska pitanja) pokazala malu zastupljenost etnologa stručnjaka u institucijama s etnografskom građom (od trideset i jednog muzeja koji posjeduje etnografsku građu samo njih devet je imalo zaposlenog etnologa). Anketa je također pokazala kako je prosječna dob etnologa kustosa zaposlenih u navedenim institucijama vrlo visoka te kako bi se trebalo usmjeriti na traženje mlađih stručnjaka. Na osnovi rezultata

⁷ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 2, Komisija za muzejska i konzervatorska pitanja, predsjednica Vesna Čulinović-Konstantinović, Poziv, 24. 6. 1976. godine (razmatranje i konkretni prijedlozi za radna mjesta etnologa u muzejima SRH).

⁸ Na sjednici je bilo dogovoreno da se odobre veća sredstva za otkup etnološke građe te da otkup uvjetuje sudjelovanje etnologa (Milićević 1979:113). Nemamo podataka o tome je li se raspravljalo ili donijelo kakve zaključke vezano uz mogućnost zapošljavanja etnologa i na taj način za rješavanje nedostatnog broja etnologa u muzejima s etnografskom građom.

⁹ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 3, *Bilten* br.1, SEDJ, Ljubljana 1980., uredila Duša Krnel-Umek.

ankete Komisija za kadrovsku politiku i stručni rad je dobila zadatak da potakne etnološka i muzejska republička društva na organizaciju mreže koja bi povezivala sve etnološke ustanove i stručni kadar.

U tu je svrhu, a uz pomoć podataka dobivenih iz ankete, bio napravljen preliminarni adresar etnologa s ciljem bolje komunikacije širom čitave Jugoslavije. Kako bi čitavo članstvo bilo obaviješteno o radu Komisije, zaključci sastanaka i diskusija bili su objavljeni u jedinom broju *Biltena* koji je izdala Komisija za kadrovsku politiku i stručni rad SEDJ-a, 1980. godine u Ljubljani¹⁰. Tako na primjer u navedenom broju *Biltena* pronalazimo zaključak koji govori kako "stanje u odnosu etnologije i društva pokazuje, da je potrebno stvoriti novu ravnotežu (...) jer je očito da nas je premalo da nauci i društvu damo konkretnije rezultate"¹¹. S ciljem osvještavanja društva u cjelini o etnološkim temama i dilemama, Komisija je također organizirala stručne i znanstvene diskusije o etnologiji kao potrebi suvremenog društva te o suvremenom stanju etnologije u Jugoslaviji. U Skopju je 1980. godine bio održan sastanak na kojem se vodila rasprava o otvaranju katedre za etnologiju u Makedoniji, a njezin bi rad potpomogli etnolozi sa Sveučilišta u Zagrebu, Beogradu i Ljubljani jer su katedre postojale samo u te tri republike. Prije no što je uspjela ostvariti sve svoje idejne projekte, Komisija je prestala s radom 1982. godine.

Tijekom 80-ih godina 20. stoljeća akcija prikupljanja podataka o institucijama koje trebaju etnologue stručnjake, a u svrhu brige za njihovo zapošljavanje, nastavlja se. U izvještaju o radu za razdoblje od 1985. do 1987. godine pronalazimo podatak kako je HED u suradnji sa Zavodom za istraživanje folklor¹² tijekom 1986. godine objavio "registar 148 institucija u SR Hrvatskoj koje sakupljaju i čuvaju građu o tradicijskoj kulturi i folkloru"¹³, s tendencijama da se registar proširi na područje čitave bivše Jugoslavije što će potom biti baza za daljnje akcije u rješavanju pitanja zapošljavanja etnologa.

¹⁰ Zbog prestanka rada Komisije, koji je uslijedio 1982. godine, izdan je samo jedan broj *Biltena*.

¹¹ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 3, *Bilten* br.1, SEDJ, Ljubljana 1980., uredila Duša Krnel-Umek.

¹² Današnji Institut za etnologiju i folkloristiku

¹³ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 3, Izvještaj o radu Ogranka EDJ za SR Hrvatsku za razdoblje od 1.10.1985. do 1.10.1987. godine.

društava Jugoslavije, kad smo podnijeli izvještaj o našem radu ..., kolege iz drugih republika bili su oduševljeni tim što smo mi stvarno pokušali unaprijediti struku, ne samo zapošljavanjem etnologa – zaposlili smo troje, nismo zaposlili puno, ali ipak, nekako smo održali vezu između tih malih zbirki i nas.

1988. godine Društvo pokreće svoje interno glasilo pa izlazi prvi broj *Biltena*. Idejni koncept je bio da *Bilten* izlazi dva do četiri puta godišnje i sadržava sve važnije informacije vezane uz aktivnosti Društva i uz rad pojedinih etnoloških institucija¹⁴. Prvi broj su uredili Dunja Rihtman-Auguštin i tadašnji Upravni odbor. Osim što bi *Bilten* imao prvenstveno informativnu ulogu, ideja je bila da se uvede rubrika unutar koje će se oglašavati ponude za posao. Tako se u zapisniku sa sastanka Upravnog odbora nalazi sljedeća bilješka: "Vodeći brigu o nezaposlenim etnolozima društvo će uvesti u *Biltenu* rubriku "ponuda i potražnja" i organizirati centralnu kartoteku nezaposlenih etnologa. EDJ će također napraviti predstavlke pojedinim ustanovama, koje bi mogle namjestiti etnologe."¹⁵ S obzirom na to da se radna mjesta nisu otvarala toliko često, a *Bilten* je funkcionirao (i funkcionira i danas) na volonterskoj bazi pa informacije često kruže putem poznanstava, obavijesti o novim radnim mjestima rijetko su se nalazile u ovom internom glasilu. Brzinu širenja informacija danas uvelike omogućuje upotreba računala i interneta pa se *Bilten* šalje članstvu elektroničkim putem. Elektronička adresa urednika *Biltena* je javna – članstvo se može direktno javljati s obavijestima o novim radnim mjestima. U *Biltenu* br. 60 iz 2006. godine tako se na primjer pojavljuje sljedeći oglas: "Gradski muzej Senj u Senju trenutno ima otvoreno radno mjesto kustosa etnologa. Prednost imaju kandidati sa završenim studijem etnologije i povijesti umjetnosti."¹⁶ Do prije nekoliko godina *Bilten* se slao isključivo regularnom poštom na adresu članova, a danas je glavni medij za slanje *Biltena* lista elektroničke pošte *etno-info*¹⁷.

Putem liste *etno-info* (o kojoj će biti više riječi u sljedećem poglavlju) članstvu se šalju razne informacije te se između ostalog ponekad može pronaći i obavijest vezana uz nova radna mjesta. Prije nekoliko godina Upravni je odbor, potaknut iznenadnim otkazom koji je dobio jedan bivši član Društva i tadašnjeg

¹⁴ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 3, Izveštaj o radu Ogranka EDJ za SR Hrvatsku za razdoblje od 1.6.1987. do 6.7.1989. godine.

¹⁵ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 3, Zapisnik sa zajedničkog sastanka UO Ogranka za NRH i Ogranka za Zagreb održanog 27. studenog 1987. godine.

¹⁶ *Bilten* br. 60 iz 2006. godine, uredila Tihana Rubić.

¹⁷ *Etno-info* je istovremeno naziv za listu elektroničkih adresa kao i za svako zasebno elektroničko pismo.

Upravnog odbora, jednoglasno donio odluku kako bi *etno-info* mogao postati HED-ova interna "burza rada" pa je u *etno-infou* 16. 3. 2005. godine bila poslana sljedeća obavijest:

"Naš je kolega Krešimir Blažević ostao (uslijed čudnih okolnosti) bez posla u Matici hrvatskoj. Dok je tamo radio bio je uvijek na usluzi Hrvatskom etnološkom društvu, zbog čega sada molimo članice i članove da mu se jave ako znaju za kakvo otvoreno radno mjesto, i to ne samo u struci. CV Krešimira Blaževića se nalazi u prilogu.

Upravni odbor HED-a je na zadnjem sastanku odlučio kako bi ovo ujedno mogao biti i početak HED-ove interne burze rada, što znači da putem *etno-info* mogu biti dostavljene informacije (sa CV-jem) o svakoj nezaposlenoj etnologinji ili etnologu (članici/članu HED-a) koja/i to želi i koja/i nam se javi.

Ovim putem Vas pozivamo da nam se obratite ukoliko imate potrebu za takvom vrstom pomoći."

Iako dosad još nemamo zabilježeno da se netko javio za pomoć ovim putem, slijedile su daljnje obavijesti o otvorenim radnim mjestima koje su članovi i članice uredno javljali urednici liste, a ona bi ih potom prosljeđivala dalje¹⁸. Iako je već istaknuto da je Društvo strukovna organizacija koja djeluje volonterski, možemo primijetiti kako je zapravo oduvijek funkcioniralo kao svojevrsni sindikat etnologa s osjetljivošću za pitanje zapošljavanja etnologa stručnjaka: "*Mi nemamo sindikat. HED je nešto poput sindikata.*"¹⁹

Komunikacijski kanali i mediji

Kao što je navedeno, novo tisućljeće je donijelo i nove načine razmjene informacija unutar Društva, kao što su već spomenuta lista elektroničke pošte

¹⁸ *Etno-info*, 4. 6. 2006. g.: "Sveučilište u Zadru raspisuje natječaj za izbor jednog suradnika u suradničko zvanje i na radno mjesto asistenta ili višeg asistenta za znanstveno područje humanističkih znanosti, polje etnologije i antropologije, grana etnologije, na Odjelu za etnologiju i socijalnokulturnu antropologiju. Natječaj je objavljen na Internet stranici Sveučilišta u Zadru (4. travnja 2006. g.), u Vjesniku (4. travnja 2006. g.) i u Narodnim novinama (...travanj 2006.g.)."

Etno-info, 22. 2. 2007.: "...u Narodnim novinama br. 20, 21. veljače 2007. g. je objavljen natječaj za radno mjesto etnologa u Muzeju Like Gospić".

¹⁹ Iz transkripta intervjua s Aleksejem Gotthardi-Pavlovskim; intervju vodili Silvije Habulinec i Petra Srblijinović, 2008.; Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 5.

Vitomir Belaj o HED-u
nekad i danas:

Ja bih ovako rekao: sada je bitno drukčije, ne možda toliko u kvaliteti, nego u načinu rada. Imamo ljude koji vole raditi. Prije je funkcija u HED-u bila čast i briga, a ne da bi baš netko htio to raditi. Ako su vas izabrali, bili ste počašćeni, ali ste mislili: a što mi je to trebalo? A sada imate ljude koji vole podmetnuti leđa i raditi, dakle u tome je već pomak. Sada imamo nova sredstva. Recimo, mi smo se silno trudili imati nekakve Biltene koje smo povremeno slali članovima, a to je koštalo. Trebalo ih je tiskati, a danas se

etno-info i internetska stranica. *Etno-info* je pokrenut u listopadu 2000. godine na inicijativu tadašnje članice Upravnog odbora Sanje Kalapoš Gašparac:

"Ja sam zapravo s tim Klubom spontano počela voditi i tu mail listu... Jednostavno se to nekako sasvim spontano izrodilo u tu ogromnu mailing-listu koja je imala nekoliko stotina primatelja... Živimo u vremenu komunikacije, u vremenu medija, u vremenu dostupnosti. Grijeh je ne biti informiran, ne pružiti informaciju i ne dobiti informaciju, zadržavati je za sebe."²⁰

Etno-info je, dakle, elektronički način obavještavanja članova Društva, ali i ostalih zainteresiranih pojedinaca, o novostima u radu Društva, ali i o širokom spektru vijesti iz etnologije i srodnih struka. Elektronička pisma *etno-info* primaju svi članovi i članice Društva kojih danas na listi ima oko dvjesto. Razne informacije koje urednik *etno-infoa* uređuje i prosljeđuje članstvu pristižu s mreže *H-SAE*, *Balkan liste (BAN, Balkan Academics News)* i *etnomuza yahoo grupe* (slovenske liste). Međutim, ipak najveći broj informacija i obavijesti na adresu urednika šalju članovi i članice Društva i time ustvari sami kreiraju *etno-info*. S obzirom na to da je i jedna od autorica ovog priloga svojevremeno bila urednica *etno-infoa*, to joj je iskustvo pokazalo kako članovi i članice redovno šalju obavijesti o raznim predavanjima domaćih i stranih izlagača, promocijama knjiga ili zbornika, otvorenju izložbi, filmskim projekcijama i ostalim manifestacijama vezanim uz struku i na taj način vrlo aktivno sudjeluju u kreiranju *etno-infoa*. Također, redovno stižu obavijesti o raznim stipendijama za studente dodiplomskoga i poslijediplomskog studija iz područja humanističkih znanosti u Hrvatskoj ili u inozemstvu, ali i informacije o nagrađenim kolegicama i kolegama. Tako su primjerice pristizale vijesti o pojedincima nagrađenim HED-ovim nagradama s godišnjih skupova, zatim obavijesti o nagrađenim studentima²¹

²⁰ Iz transkripta intervjua sa Sanjom Kalapoš Gašparac; intervju vodila Danijela Pandža, 2008.; Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 5.

²¹ *Etno-info*, 26. 10. 2005. g.: "Na svečanoj sjednici održanoj 19. 10. 2005. g. *Vijeće Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* dodijelilo je *studentsku nagradu* Franjo Marković sljedećim studentima etnologije i kulturne antropologije: Danijeli Birt, Jasni Dasović, Jasmini Jurković, Petri Kelemen, Nenadu Kovačiću, Mariji Kulišić i Robertu Šešerku. Studenti su nagradu dobili za iznimni doprinos u etnološkom istraživanju u Kumrovcu 2004. godine u okviru međunarodnog projekta *The Politics and Poetics of Place* provedenog u suradnji Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta i Odsjeka za kulturalne studije i povijest umjetnosti Sveučilišta u Bergenu, Norveška. Čestitke!"

ili etnografskim filmovima. Glavna je zadaća ove elektroničke liste da omogući članstvu indirektnu komunikaciju u obliku međusobnog obavještanja o raznim događanjima prvenstveno u etnološkoj struci, a potom i na području ostalih humanističkih i društvenih znanosti.

Urednici *etno-infoa* kronološkim slijedom su bili: 2000. – 2003. Sanja Kalapoš Gašparac, 2003. – 2004. Goran Pavel Šantek, 2004. – 2007. Željka Petrović i od listopada 2007. godine Marija Živković.

U izradi internetske stranice sudjelovali su sami članovi i članice HED-a, pa je tako prvu internetsku stranicu napravio Jadran Kale 2000. godine. Stranica je vrlo rijetko bila aktualizirana, pa je 2004. godine obnovljena i premještena na novu domenu (www.hrvatskoetnoloskodrustvo.hr). U *Biltenu* br. 52 je izašla obavijest: "Prema riječima predsjednice HED-a i urednice stranice Sanje Kalapoš Gašparac, stranice su namijenjene prvenstveno članovima Društva, no svojim sadržajima mogu biti zanimljive i tzv. široj kulturnoj javnosti." Kao takva funkcionirala je do početka 2008. godine kada Upravni odbor donosi odluku o uvođenju znatnih promjena u svrhu poboljšanja i osuvremenjivanja stranice te kako bi se što lakše mogla aktualizirati²². Stranica nudi pregled na hrvatskom i na engleskom jeziku, najosnovnije i uvijek svježije podatke o Društvu (članovima i organizaciji), njegovim aktivnostima i djelatnostima (*Tribina* i Klub), nekoliko zanimljivih tekstova u elektroničkom obliku (*Upute o čuvanju etnografske građe*) te galeriju fotografija i korisne poveznice (na primjer internetske stranice raznih domaćih i inozemnih etnoloških i antropoloških institucija). Naša sugovornica te urednica stranice i predsjednica Društva Željka Jelavić dala nam je nekoliko detaljnijih informacija o načinu na koji se stranica obnavlja i aktualizira:

"Vizualno je stranica doživjela nekoliko promjena. U ovoj posljednjoj, osnova je plava, inače i boja HED-ova znaka. Sadržajno, u odnosu na prvu verziju nema bitnih izmjena, kostur je ostao manje-više isti. Raznovrsne informacije koje se tiču rada Društva: najave skupova, događanja, Kluba HED-a, pozivi za konferencije i simpozije. Objavljuju se također i najave o događanjima srodnih udruženja i institucija i međunarodnih događanja... Za sada ga još nemamo, ali bi bilo dobro da imamo i forum na kojem bi se mogle voditi rasprave."²³

²² Posao oko aktualiziranja HED-ove internetske stranice trenutno vodi sadašnja predsjednica Društva Željka Jelavić.

²³ Iz transkripta intervjua sa Željkom Jelavić; intervju vodio Bojan Mucko, 2009.; Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 5.

stavlja na internet i to je u čas posla – obavješćujemo se putem interneta. Tako je ta veza unutar Društva jako živa, što vjerojatno čini bespotrebnim češća sastajanja. Bez interneta bi se danas vjerojatno češće sastajali, ali Društvo je aktivnije, puno aktivnije nego prije.

Pokretanje foruma, koji su tijekom razgovora spomenule i sadašnja i bivša predsjednica Društva – Željka Jelavić i Sanja Kalapoš Gašparac – sigurno bi bilo vrlo korisno jer bi članstvo na taj način bilo direktno međusobno povezano te bi se prema potrebi mogle otvarati razne teme o kojima bi se razmjenjivala iskustva, problemi i prijedlozi.

Među komunikacijske kanale ubrajamo svakako i već spomenuti *Bilten*, koji je počeo izlaziti 1988. godine i nastavio zadaću starijega internog glasila Društva – *Okružnice*. Prvi broj *Okružnice* izišao je nakon samog osnutka Ogranka EDJ-a za SR Hrvatsku pa u dvogodišnjem izvještaju iz 1963. godine pronalazimo glavne razloge za ovakvu vrst komunikacije među članstvom:

"Vežu s članovima održavao je Ogranak putem Okružnica, u kojima su članovi bili obavještavani o važnijim događajima, osobito u vezi sa savjetovanjima. Pored toga članovi su dobivali resumee referata održanih na plenarnim sastancima ogranka (prema prijedlogu, koji su članovi iznijeli na redovnoj glavnoj skupštini Ogranka). U proteklom razdoblju razaslano je članovima pet Okružnica (ne računavši u taj broj šest Okružnica lokalnog zagrebačkog ogranka)."²⁴

Prvi broj *Biltena* uredili su Dunja Rihtman-Auguštin i tadašnji Upravni odbor. Ideja je bila da takav tip glasila sadržava sve važnije informacije vezane uz aktivnosti Društva i rad pojedinih etnoloških institucija²⁵. *Bilten* je, za razliku od *Okružnica*, ograničio svoj zadatak na obavještavanje članstva o važnijim događajima u etnološkoj struci, informiranje o događajima koji slijede, o nagrađivanim kolegicama i kolegama te ponekad, kako je spomenuto u prethodnom poglavlju, i o novim radnim mjestima. U *Biltenu* se mogu pronaći obavijesti o smrti osoba iz struke koje su dale svoj doprinos Društvu i etnološkoj struci uopće. Na taj način *Bilten* ima prisniju i topliju notu šireći informacije koje se ne odnose uvijek i samo na profesionalni život Društva.

Prateći medijatorsku ulogu Društva, pronalazimo još jednu vrstu komunikacije koja se odvijala putem izdavačke djelatnosti, a cilj joj je bio omogućiti članstvu da na jednom mjestu skupi razne tekstove i na taj način

²⁴ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 1, Izvještaj o radu ogranka EDJ za SR Hrvatsku za razdoblje od srpnja 1961. do srpnja 1963. godine.

²⁵ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 3, Izvještaj o radu Ogranka EDJ za SR Hrvatsku za razdoblje od 1. 6. 1987. do 6. 7. 1989. godine.

osigura protok i razmjenu informacija, kao i pružiti mogućnost pismene prezentacije stručnih, znanstvenih i drugih radova (usp. Škrbić Alempijević i Oroz, u ovom izdanju). Godine 1971. Društvo objavljuje *Radove plenarnog sastanka '70.*, zatim glasilo koje od 1972. do 1977. godine izlazi pod nazivom *Izješća*, nakon čega je preimenovano u *Etnološku tribinu*. Takva vrsta publikacija je, prema riječima Aleksandre Muraj, otvorila mogućnosti objavljivanja pa naša sugovornica naglašava:

*"... Mi u Zagrebu smo možda i bili u nekoj mogućnosti da negdje nešto publiciramo, ali kolegama koji su živjeli izvan Zagreba časopis u kojem su mogli sudjelovati odnosno objavljivati bila je baš Tribina. Mislim da je to bilo za dobrobit struke jako bitno."*²⁶

Izdavačka djelatnost Društva detaljno je obrađena u tekstu *HED i mijene etnološke paradigme* N. Škrbić Alempijević i T. Oroza u ovoj Spomenici pa je u ovom prilogu samo navodimo kao jedan od komunikacijskih kanala Društva koji ujedno ima zadaću pružiti potporu članstvu u smislu prezentacije njihova rada.

Prostori komunikacije – Etnološki klub

Unutar EDJ-a kao krovnog udruženja članovi su vrlo često pronalazili razloge kako bi se dodatno okupili ili udružili u manje skupine, koje bi se potom češće sastajale od jednogodišnjih skupova propisanih Statutom. Tako je na primjer osnovan Ogranak EDJ-a za SR Hrvatsku. Vrlo brzo nakon toga nastao je i lokalni ogranak Zagreb:

*"Ogranak ... je nastao zato što smo u Hrvatskoj imali osjećaj da se neke stvari u etnološkom društvu zbivaju nekako mimo nas i da se neke naše potrebe u tom velikom saveznom društvu nisu primale s dovoljno ozbiljnosti. Osjetili smo potrebu da se mi barem unutar Hrvatske što češće nalazimo jer je EDJ imao svoje skupove jedanput godišnje. To je nama bilo malo, htjeli smo to imati malo učestalije u okviru Hrvatske i tako je nastao Ogranak. To je bio prvi ogranak u državi."*²⁷

²⁶ Iz transkripta intervjua s Aleksandrom Muraj; intervju vodila Danijela Pandža, 2008.; Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 5.

²⁷ Iz transkripta intervjua s Vitomirom Belajem; intervju vodio Mario Katić, 2008.; Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 5.

Aleksej Gotthardi-Pavlovsky o druženjima članova Društva:

Čovjek bi rekao: trošite novce za jesti i piti, ali stvar je u tome što, kad se ljudi maknu iz svoje svakodnevice, u nekoj uistinu opuštenijoj atmosferi opuštenu i diskutiraju, i o pojedinim stvarima zaista razmjenjuju informacije koje im trebaju i zbilja se zbliže više negoli u drugim, poslovnim i formalnim prigodama. Zapravo je taj neformalni dio puno djelotvorniji od ovog formalnog i zato to treba zadržati. Samo, ne možete vi ministarstvu reći: hajde, dajte nam novce, idemo na izlet, malo se opustiti pa ćemo se više zbližiti, pa ćemo bolje raditi! Ne možete za to tražiti novce.

"U Zagrebu (je) bilo najviše etnologa i onda se moglo raditi ono što je kasnije preuzeo Klub HED-a. Osim jednogodišnjeg sastanka ljudi se nalaze povremeno i pruža se mogućnost jednoj osobi da izlaže opširnije negoli što je to moguće na plenumu. Meni se čini da je takva opcija pridonijela razvoju struke kod nas. Bila je to mogućnost da se dobiju informacije i izvan vašeg kruga djelatnosti."²⁸

Dakle, potreba za češćim sastancima, na kojima će se izmjenjivati informacije, razgovarati o raznim temama razmjenjujući stručna iskustva i razmišljanja, dogovarati projekti i upoznavati nove kolegice i kolege, rezultirala je osnivanjem zagrebačkog ogranka čije je aktivnosti 1979. godine preuzeo Etnološki klub. Klub je osnovan na poticaj Dunje Rihtman-Auguštin koja je u prvih nekoliko godina obnašala funkciju voditeljice. Iz tajničkih izvještaja dvogodišnjeg rada Društva možemo uočiti kako je tijekom prvih godina svojeg postojanja Klub bio vrlo dobro posjećen. Tako je kroz 1979. i 1980. godinu bilo održano jedanaest predavanja, a u Izvještaju za navedeno vremensko razdoblje piše kako "...možemo mirno reći da je (Klub, op. a.) naišao na odaziv o čemu svjedoči i sudjelovanje etnologa svih generacija i profesionalnih profila u predavanjima i diskusijama."²⁹ Glavni cilj ovakvih sastanaka je bio međusobno druženje i razgovor vezan uz razne etnološke teme te mogućnost izmjenjivanja stručnog mišljenja. Iz tog je razloga vrlo zanimljivo naići na rečenicu koja se često može pronaći u izvještajima Društva iz 80-ih godina prošlog stoljeća, a glasi kako je nakon pročitane referata "kao i uvijek, ... slijedila živa diskusija"³⁰. U daljnjim izvještajima iz 80-ih godina Etnološki se klub definira kao "javna tribina na kojoj se jednom mjesečno sastaju članovi Društva i njihovi gosti, te uz kraće uvodno izlaganje raspravljaju o određenoj temi."³¹ Prateći izvještaje možemo

²⁸ Iz transkripta intervjua s Aleksandrom Muraj; intervju vodila Danijela Pandža, 2008.; Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 5.

²⁹ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 2–3. Izvještaj o radu ogranka EDJ za SR Hrvatsku za razdoblje od siječnja 1979. do siječnja 1981. godine.

³⁰ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 3. Izvještaj o radu ogranka EDJ za SR Hrvatsku za razdoblje od siječnja 1981. do siječnja 1983. godine.

³¹ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 3. Izvještaj o radu ogranka EDJ za SR Hrvatsku za razdoblje od 1. 6. 1987. do 6. 7. 1989. godine.

primijetiti kako su se s vremenom sve češće počeli dovođiti gosti iz inozemstva, što podrazumijeva predavanja i diskusije na stranom jeziku. Teme su bile uvijek vrlo raznolike pa ćemo samo za primjer navesti naslove nekoliko izlaganja održanih tijekom 1987., 1988. i 1989. godine: "Pokladni običaji u Turčišću", "Etnologija i psihijatrija", "Kultura stanovanja – etnološka kategorija", "Dan mrtvih u Meksiku", "Preobražaj novinske tužbalice", "O Hrvatima u Rumunjskoj, Mađarskoj, Čehoslovačkoj i Austriji" itd. Voditelji Kluba tih su godina bili Branko Đaković i Maja Povrzanović.

U izvještaju Etnološkog kluba objavljenom u *Etnološkoj tribini* br. 13 (1990.) prvi put nalazimo podatak o adresi na kojoj su se sastanci Kluba održavali – navodi se kako su sva predavanja "kao i obično (...) održana u Društvu sveučilišnih nastavnika, Kavurićeva 17 u Zagrebu" (Vince-Pallua 1990:121). U posljednjih nekoliko godina Klub se najčešće održava u prostorijama Etnografskog muzeja u Zagrebu. Možemo zaključiti kako su se sastanci Kluba uglavnom organizirali u glavnome gradu, ali ne isključivo. Na primjer, 7. prosinca 2005. godine Klub HED-a je bio održan u Svetvinčentu u Istri³². Pretpostavljamo kako je Zagreb glavna destinacija jer je u njemu ipak oduvijek bila najveća koncentracija etnologa – članova Društva i studenata etnologije. Međutim, prema iskustvu u posljednjih nekoliko godina možemo primijetiti znatan pad posjećenosti Kluba, zbog čega se često na sastancima Upravnog odbora razgovara o načinu na koji bi se moglo doskočiti tom problemu. Postavlja se pitanje treba li mijenjati prostor (bi li prostori tipa kafića stvorili neformalnu i opušteniju atmosferu, u kojima bi posjetiteljima bilo ugodnije slušati predavanja uz piće i grickalice, ili bi trebalo predavanja ostaviti u dvoranama i prostorijama namijenjenima isključivo za tu svrhu), mjestu (treba li neka predavanja izmjestiti iz Zagreba), o odabiru izlagača i o samoj temi izlaganja.

Klub HED-a su vodili: Dunja Rihtman-Auguštin, Olga Supek, Branko Đaković i Maja Povrzanović (1987. – 1989.), Jelka Vince-Pallua (1990.), Željka Jelavić (u dva navrata – 1991. i 1994. – 1997.), Lela Roćenović (1992. – 1993.), Aleksej Gotthardi-Pavlovsky i Tomislav Pletenac (1997. – 1998.), Sanja Kalapoš

³² Predavanje je održala mr. Ivona Orlić "Ranieri Mario Cossar. Cossarov doprinos hrvatskoj etnologiji, poseban osvrt na vlaško vjenčanje u Baderni, II dio", podatak je uzet s *etno-infoa* 1. 12. 2005.

Morate imati stručni skup, koji ionako morate imati jer tako stvari funkcioniraju u akademskoj zajednici..., ali zapravo je ovaj dio uvijek bitan. Taj neformalni dio je, zapravo, najefikasniji dio svakog skupa!

Sanja Kalapoš Gašparac o radu Kluba HED-a:

Moram reći u da smo u prva dva saziva, u kojima sam sudjelovala kao članica Upravnog odbora, bili jako aktivni. Stalno su se organizirali klubovi, svaki mjesec. Ali HED je isto tako sudjelovao i kao suorganizator brojnih prezentacija knjiga, predstavljanja projekata... Recimo, s kolegicom Nailom Ceribašić organizirala sam mnoga predavanja kojima smo bili suorganizatori s Hrvatskim muzikološkim društvom. Zatim, s kolegicama Ines Pricom i Renatom Jambrešić Kirin, koje su u semiotičkom društvu, također smo mnogo surađivali. Imali smo brojne suradnje...

Ž. PETROVIĆ OSMAK, D. PANDŽA
Suradnja, komunikacijski kanali, stari i novi mediji

Gašparac (1999. – 2002.), Melanija Belaj i Sanja Potkonjak (2003. – 2005.) i Olga Orlić (od 2005.)³³.

Kao što je već navedeno, ideja je da se preko Kluba članstvo sastane barem jedanput mjesečno na znanstvenim i stručnim izlaganjima, multimedijским predavanjima i sličnim manifestacijama, kako bi se otvorio prostor za žive i poticajne znanstvene i stručne rasprave te kako bi se predstavili radovi hrvatskih i inozemnih etnologa te stručnjaka u srodnim znanstvenim disciplinama. Na taj način stvara se mogućnost da se različite institucije povežu preko svojih pojedinaca te da se otvori prostor za razmjenu ideja. Posebno se nastoji njegovati tradicija predstavljanja novoobranjenih magistarskih i doktorskih radova.

Nagrada "Milovan Gavazzi"

S ciljem pružanja profesionalne podrške svojim kolegicama i kolegama, članovi Upravnog odbora su na sastanku 2002. godine dogovorili i realizirali ideju o sustavu podupiranja stavova i ideja članstva u obliku nagrađivanja. Međusobna solidarnost se prožima kroz mogućnost članova i članica da sami odaberu kandidate za nagrade, a na Upravnom se odboru prijedlozi pregledavaju te se, na temelju obrazloženja, nekoliko dana prije godišnje skupštine objave kandidati za nagrade. Postoje dvije vrste nagrada: nagrada za životno djelo i godišnja nagrada koja se može dodijeliti u više kategorija. Na internetskoj stranici Društva stoji objašnjenje kako se:

"...dodjeljuje za iznimna postignuća u etnologiji. Nagrade se može dodijeliti u više kategorija i to za muzeološki rad, znanstveni i nastavni rad, zaštita kulturne baštine, popularizacija struke i studentski rad. Nagrada za životno djelo "Milovan Gavazzi" dodjeljuje se jednom istaknutim pojedinkama / pojedincima za izuzetan i trajan doprinos promicanju etnološke struke kroz objavljena, izložena ili na drugi način prezentirana ostvarenja."³⁴

Prva je godišnja nagrada "Milovan Gavazzi" dodijeljena 2002. godine mr. sc. Jadranu Kaleu. Godišnje nagrade su potom u sljedećih nekoliko godina dobili

³³ Koordinaciju Kluba je trenutno preuzeo Silvije Habulinec, student etnologije i kulturne antropologije s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a vodit će ga vjerojatno sljedećih godinu dana.

³⁴ www.hrvatskoetnoloskodrustvo.hr, 3. 4. 2009.

redom: 2003. g. mr. sc. Nadja Maglica i dr. sc. Naila Ceribašić (u kategoriji za knjigu godine); 2004. g. Olga Orlić (u kategoriji muzejske izložbe) i Jelica Lela Roćenović (u kategoriji restauratorsko-konzervatorskog rada); 2005. g. dr. sc. Tvrtko Zebec (u kategoriji znanstvenog rada); 2006. g. dr. sc. Nevena Škrbić Alempijević (u kategoriji znanstveno-nastavnog rada) i Ana Mlinar (u kategoriji zaštite kulturne baštine); 2007. g. dr. sc. Jasna Čapo Žmegač i dr. sc. Milana Černelić (u kategoriji znanstveno-nastavnog rada); 2008. g. dr. sc. Tihana Petrović Leš (u kategoriji znanstveno-nastavnog rada). 2006. godine su po prvi puta bili kandidirani i nagrađeni studenti pa su godišnju nagradu "Milovan Gavazzi" dobili Krešimir Bermanec, Mario Katić i Tomislav Oroz, a godinu dana kasnije Matija Dronjić.³⁵

Prva nagrada za životno djelo bila je dodijeljena 2004. g. Nerini Eckhel, a potom su uslijedile 2005. g. dr. sc. Jelka Radauš Ribarić; 2006. g. dr. sc. Aleksandra Muraj i dr. sc. Vitomir Belaj; 2008. g. Zvonimir Toldi i dr. sc. Zorica Vitez.

Detaljno obrazloženje za dodjelu nagrada te kratak životopis nagrađenih osoba objavljuju se u *Etnološkoj tribini*, časopisu Društva.

Zaključna razmatranja

Promatrajući HED kroz njegovu medijatorsku ulogu, u ovom smo tekstu nastojale napraviti pregled razgranatog sustava međusobne komunikacije i solidarnosti koji se među članstvom postupno razvijao prateći suvremene tokove društva, organizirajući pritom Društvo kao aktivnu zajednicu koja može ponuditi *sigurnosnu zonu* za pojedinačne inicijative i projekte, te kroz prostore i kanale komunikacije osjećaj pripadnosti i otvorenu mogućnost međusobnog udruživanja. Krajem 50-ih godina, kada je Ogranak EDJ-a za SR Hrvatsku osnovan, broj diplomiranih etnologa je bio vrlo malen tako da su se gotovo svi diplomirani etnolozi iz jedne tadašnje republike međusobno poznavali pa je udruživanje na regionalnoj, a potom i na lokalnoj razini stvorilo poligon za razmjenjivanje ideja i stavova. Potreba i želja da se na sastancima okupi što veći broj članova ogleda se i u izvještajima o radu Ogranka gdje piše kako su se sastanci organizirali u vrijeme zimskih školskih praznika kako bi osobe koje rade

³⁵ www.hrvatskoetnologodrustvo.hr, 1. 7. 2009.

Vesna Čulinović-Konstantinović o druženjima članova Društva:

Moram reći da smo mi bili prilično čvrsto povezano društvo od samog početka, i da je svaka naša godišnja skupština (pa i redovni sastanci) uvijek završavala negdje na kavi i na nekoj veselici, negdje gdje se moglo plesati. Taj utjecaj je dolazio i iz kongresa Saveza etnoloških društva Jugoslavije jer svaki smo put imali kongres u drugoj tadašnjoj republici i onda su se uvijek domaćini pobrinuli da se na kraju ili između prvog i drugog dana ili drugog i trećeg dana kongresa – ne spava [kroz smijeh], nego pleše. A imali smo uvijek i kod nas, a pogotovo u ovom savezu, imali smo kolega

Ž. PETROVIĆ OSMAK, D. PANDŽA
Suradnja, komunikacijski kanali, stari i novi mediji

u odgojno-obrazovnim ustanovama, a nisu iz Zagreba, mogle odvojiti svoje slobodno vrijeme i prisustvovati sastancima:

"Ogranak EDJ za NR Hrvatsku organizirao je 30. siječnja 1960. plenarni godišnji sastanak svih članova ogranka. Odazvao se lijep broj članova, od kojih su oni, koji borave izvan Zagreba, došli ovamo na vlastiti trošak. Treba nastojati, da članovima ubuduće omoguće dolazak ustanove, u kojima rade. (...) Dobar odaziv i velik interes članova za ovaj sastanak potvrdili su potrebu njegova sazivanja, pa je odlučeno, da se organiziranje takvih godišnjih sastanaka u vrijeme zimskih školskih praznika prihvati kao stalan oblik našeg ogranka. Osim ovog plenarnog sastanka svih članova Ogranka EDJ za NR Hrvatsku bio je u protekle dvije godine održan i niz sastanaka Ogranka EDJ za Zagreb, kojima je uvijek prisustvovao i po koji član Ogranka za NR Hrvatsku izvan Zagreba. (...) Ti su se sastanci održavali većinom subotom popodne (zbog lakšeg dolaska članova izvan Zagreba) (...). Nekima od njih prisustvovali su, u skladu s prijedlogom raspravljenim na sjednici upravnog odbora, pored članova i zainteresirani ne članovi".³⁶

U posljednjih su se pedeset godina postojanja Društva – kroz "formalne" sastanke u obliku skupova i predavanja, komunikacijskih kanala (*Okružnica*, potom *Bilten* i *etno-info*) te sustava nagrađivanja – pojedinci, članice i članovi Društva međusobno podupirali, udruživali i komunicirali. Netom diplomiranim etnologima i etnologinjama učlanjenima u Društvo na taj su se način otvarale mogućnosti susreta i upoznavanja sa svojim starijim i iskusnijim kolegicama i kolegama. Isto tako studentice i studenti etnologije mogli su se, na primjer, uključivati u razne projekte uz pomoć kojih su utirali put svojim kasnijim, većim (a možda i samostalnim) istraživačkim pothvatima (usp. Habulinec, u ovom izdanju).

*... Pozitivna strana HED-a je pripadnost struci. Odnosno, taj Upravni odbor okuplja sve etnologue. Širimo informiranost. Kroz rad Društva se podiže i razina znanosti i učvršćujemo tu našu etnologiju u društvu koja nije baš dovoljno poznata i kojom se, kao i uvijek, bave i amateri i oni koji možda nemaju dovoljno znanja.*³⁷

³⁶ Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 1, Izvještaj Upravnog odbora o radu Ogranka od 31. siječnja 1959. do 28. siječnja 1961. godine.

³⁷ Iz transkripta intervjua s Aleksandrom Muraj; intervju vodila Danijela Pandža, 2008.; Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 5.

Suvremena komunikacija putem interneta ima svoje prednosti i mane pa, iako se informacije šire i u najdalje kutove naše zemlje, često upravo zbog virtualne komunikacije ona živa ostane u drugom planu. Tako primjerice naša sugovornica Aleksandra Muraj ističe:

... Što se tiče kontakata odnosno komunikacije među članovima, jedna je živa – druga je virtualna. Sastajanje dva puta godišnje, a najmanje jedanput na godišnjoj skupštini ima svoje prednosti živoga kontakta, dok je komunikacija internetom možda jednostavnija, a svakako brža. Dakle i jedna i druga imaju svoje kvalitete – jedna je brža, a druga je prisnija, možda dublja, jača, zanimljivija, toplija.³⁸

Opravdanost postojanja HED-a neupitna je i potvrđena njegovim aktivnim djelovanjem kroz pola stoljeća. Definirajući Društvo kao nevladinu organizaciju, naša sugovornica Jelka Vince-Pallua je zaključila kako: "*... Kao i svaka nevladina organizacija, ona ima itekako svoje opravdanje, što je pokazala zapravo i svojim trajanjem.*"³⁹

koji su se bavili pjesmom, plesom, muzikom, tako da nam nije nedostajalo elemenata za zabavu. Mi smo se jako dobro slagali, stvarno, i išli smo zajedno na sve moguće stručne izlete... Svaki sastanak je nosio u sebi druženje i prijateljstvo.

³⁸ Iz transkripta intervjua s Aleksandrom Muraj; intervju vodila Danijela Pandža, 2008.; Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 5.

³⁹ Iz transkripta intervjua s Jelkom Vince Pallua; intervju vodila Željka Jelavić, 2009.; Arhiv HED-a, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kut. 5.